

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ HENRI BARBYSSE

ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΚΑΚΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

ΓΗΚΑΝ από τη γη—ένας, δύο, τρεις, Ξη—κάτω
αί τον καταλλισμό της βροχής και το σκοτάδι
της βραδιάς.

Θά νόμιζε κανείς πως βγαίνουν από το νερό,
τόσο η μπότες ποίεψταν αδιάκοπα έδώ κ' ένα μή-
να, είχαν κατακλύσει τά πάντα κ' έβιδαν στην πε-
διάδα που άπλώνεται γύρω αί την 'Αδριανούπολη
την δυη μιας θάλασσας.

Μέσα στην κτρινωπή σόννη του δειλινοϋ, ό
καθένας τους φανόνταν σαν ένα ψηλό δέμα από
προβίες, από το οποίο έξεζε ή κάννη ενός τουφε-
κιού. Κι' ό Ξη τους φορούσαν αμοφους με ά-
στρακά με πρόσινη λαλίττα.

'Ηταν μία περίοπλος κοιματζήδων, προσκαλ-
λημένη στο Βουλγαρικό στρατό, και ή όποία διέ-
σχιζε τώρα τις προφυλάξεις.

Διστακτικοί και ταλαντευόμενοι από το δυνατό άνεμο, σάλεψαν τά
χρόια τους, σαν ν' ήσαν φτερά άνοιχτούλου, έκαναν το σταυρό του,
προβάλλαν δεξιά κ' αριστερά τά μαιφρα τους μουσοΐδια, τεντόνοντας
τά τεράστια μάτια τους.

Σέ πενήντα βημάτων απόσταση, ένα κλαδί μηγιμένο, θαρρείς, στη
γη, άρχισε τότε νά σαλείη. 'Αέσιος ό κοιματζήδης διευθύνθησαν
προς την τριπτα, αί' όπου τους έκαναν το σήνσημα αϊτό.

'Εκει βρισκόταν ένα εγκαταλεμένο χαράκωμα, μέσ' στο όποιο
τους περιμένα τώρα ό λοχίας Νάριετς και όι πέντε στρατιώτες του.
Αϊτοί είχαν κάνει το σήνσημα στους κοιματζήδης, με τους όποιους
ήσαν καλύτεροι φίλοι και γνώμοιοι κ' αγαπούοντοισαν πολύ.

'Ο κοιματζής Ντίτσιβιτς ή ό στρατιώτης
Καλούμπ ήσαν συντρόφοι από τά παιδικά τους
χρόνια. 'Ο γέρο-κοιματζής 'Αλέξης ήταν άλλο-
τε καθηγητής του δικαίου του Νάριετς. 'Ο Πο-
τρώφ κ' ό Ρέφ πάλι είχαν κάποια συγγένεια, τό-
σο κοντινή μάλιστα, ώστε όταν τό άνεκάλιψαν
για πρώτη φορά στο στρατό, άρχισαν νά γελά-
ναι νά κλαίνε συγχρόνως. "Όσο για τό Σουλι-
μάν και τό Ναζίφ, αϊτοί ήθελαν νά έδακνηθούν
τους Τούρκους για τί σαργή της άγαμημένης
τους κ' ό κοινός αϊτός πόθος τους έκανε κάτι
παρα... από αδελφούς.

Από την άρχη της πολιορκίας της 'Αδριανου-
πόλεως, συναντιόντουσαν έκει, στο χαράκωμα,
κάθε μέρα την ώρα του δειλινοϋ, την ώρα αϊτή,
που τά τουφεκία τους δεν έβλεπαν πια κ' νά
ήρξουν κ' ήσαν ύποχρεωμένα νά κοιμηθούν...

'Αντάμωναν μέσα στο παλιό χαράκωμα, που
δέ χρησημε έσια σέ τίποτε. 'Εκει στεκόνονταν
ύρθοι, κοντά-κοντά στρωωμένοι, με τίς πλάτες
τους άνοιχτές στον τόχο και με τά πόδια
τους βυθισμένα στη λάσπη. "Αλλάξαν μερικά λό-
για, άδερφικά, με ύφος άγριο και γαλήνιο. "Έλε-
γαν Έξαρνα: "Ό πόλεμος θά βασιτάξη πολύ"
ή "Ό Θεός νά συντρέχη τους Τούρκους!"

'Επειτα, χωρίς νά λένε τίποτε, όι δώδεκα αϊτοί άντρες, άρχισαν
νά σκέφτονται πιά-πιά, κ' έννοιούσαν έτσι, καθώς άνοιχτούσαν ό
ένος πλάι στον άλλο, τίς ψυχές τους από γεμάτες, τά κεφάλια τους
πό σοβαρά. "Έπειτα κούβιζαν και τά δυό άποσπάσματα γυρνούσαν
στο στρατόπεδο από δυό διαφορετικώς δόλων.

"Εκείνο το βράδι, ό αδελφοί των έβρων, ήσαν κ' όι δώδεκα
θλιμμένοι. 'Η άτελείωτη βροχή, τό αδιάκοπο χροϋ, κ' ένα είδος πλύ-
ξεως που δεν τό είχαν νοιώσει ως τώρα, τους επέβαιαν βαρεία.

—'Ο πόλεμος δεν θά τελειώση ποτέ! είτε ό Καλούμπ, κόνοντας
μία γκομάτσα.

—'Ποτέ! άπάντης ό Ναζίφ και χασιουρήθηκε σαν πεινασμένος
λύκος.

"Έσκαψαν όλοι τά κεφάλια τους κάτω κ' έβρισαν στη λάσπη. Και
έτσι, όπως συμβαίνει πάντοτε όταν ή άρρώστεια της μελαγχολίας
κρυφεί έναν όμιλο ανθρώπων, άρχισαν νά σκέπτονται πράγματα μυ-
στηριώδη και τρομερά.

—Τό φεγγάρι έχει άπόψε σχήμα Τουρκικόφ μωσοφέγγαρου, είτε
ό Καλούμπ με φωνή άλλαγμένη.

—Κακό σημάδι! είτε ό 'Αλέξης, ό γέρο-κοιματζής, που ήξερε
όλα τά πράγματα της ζωής και του θανάτου. Είπε τό μικρό κ' α κ' ό
φεγγάρι!

Και διηγήθηκε το θύλο του μικρού κακού φεγγαριού, που σκό-
τωνε με μυστηριώδη μέσα όλους όσους κίταζε από ψηλά.

'Αέσιος τότε όλοι ήβρισαν τό κεφάλι τους κάτω, από τό άνοιγμα
του χωραζώματος, στραβοκίτταξαν τό μωσοφέγγαρο.

—Δέν πρέπει νά προκαλούμε τό φεγγάρι! τράβησε ό Ποτρώφ.
Λυστήρια με!

—Νυστάζω, είτε ό Ρέφ, θρηνητικά, σαν παιδί.

—'Ας γυρίσουμε, μουρμούρισε τότε ό 'Αλέξης.

Οι κοιματζήδες έβρισαν πρώτοι ένως-ένως. Οι Βουλγαροι τους
εζύτταξαν λυπημένοι για την άνωσίρησή τους. "Έπειτα, άντι νά φύ-
γουν κ' αϊτοί με τί σειρά τους, έβρισαν μέσα στην τάφορ, κατεχό-
μενοι από ένα κακό προαίσημα, στενοχωρημένοι γιατί τους είχε δει
τό έλχιρικό φεγγάρι, μεθυσμένοι από κούρσας και δεισιδαιμονία. "Όλοι
άνειροδύντουσαν τους διχούς τους. "Έτσι ό λοχίας Νάριετς έβλεπε τό
σπατά του και τί γυναίκα του, με τό βαρύ και πολύχρωμο φέρεμά
της. Και τό κεφάλι του άρχισε νά γένη σιά-σιά από τό βάρος της
γλυκειάς αϊτής όπτασίας. Τό κατάλαβε όμως και τό άνασχησε από-
τομα. Και δεν είδε πια μπροστά του παρα τό σκοτάδι και στο βάθος
του σκοταδιού τό μωσοφέγγαρο, που έλαμπε σαν ματωμένο μαχαίρι.

Τινάχτηκε άμέσως περίτρομος και φώναξε στους συντρόφους του:
—'Ευπρόσ!... Δρόμο παιδιά!

Τινάχτηκαν κ' αϊτοί, χασιουρήθηκαν και γλιστρήσαν ένως-ένως
έξω από τό χαράκωμα.

Βάδιζαν, βάδιζαν, άνοιγοντας τεράστια τά μάτια, νοιώθοντας τί
βροχή στο πρόσωπό τους σαν μία βαρεία μάσκα και μη τολμώντας
νά κιντάξουν τό φεγγάρι, τό μόνο φαινόμο πράγμα που ύπληχε στον
κόσμο.

Μά πως λοιπόν; Τόσην ώρα προχωρούσαν κ' άζώμια νά συναντή-
σουν τίς σκοπές των προφυλακικών τους;

Στάθηκαν, γιατί κατάλαβαν πως είχαν χάσει τό δρόμο τους. Κι'
όλοι τους τό άπόδωσαν αϊτό στο μωσοφέγγαρο, που τους είχε ξεγε-
λάσει με τό ψεύτικο φως του...

'Ανατρίχισαν και ξεκίνησαν πάλι!... "Υφροναν, περπατώντας,
πολύ τά πόδια τους και προσπαθούσαν ν' άποφύγουν τίς τριπές, που
είχαν άνοιξει ή όδεις, μέσα στις όποιες, άν έτε-
φταν, έπληχε κίνδυνος νά πνιγούν...

Περπάτησαν μισή ώρα, μά ούτε σκοπό συνάν-
τησαν μπροστά τους, ούτε φως, ούτε τίποτε...

Προσπάθησαν νά προσανατολιστούν μέσα στην
άτέννη και πλημμυρισμένη από νερό πεδιάδα, με
τό κέκοινο!... Και άρχισαν τότε νά τραβούν στην
τόχη, με τό κεφάλι σκυμμένο...

Και Έξαρνα ένας προβοδολισιάς άντήχησε!...
Μία βλαστήμια έξέφυγε από τό στόμα του Νά-
ριετς. Στράφηκε από τί μία μεριά, στράφηκε από
την άλλη, σαν άνευδοιχίτης, και κίταξε.

—'Πόσος της Τούρκους γρομιάς! είτε.

Τά λόγια του αϊτά θάτρησε σ' άλλη περίοισα
νά φανούν στους άλλους άπίστευτα, γιατί τό χαρά-
κωμα, αϊ τό όποιο είχαν φύγει, άίτεζε από τίς
Τουρκικές προφυλάξεις αϊτου δυό όρες, ενώ αϊτοί
περπατούσαν μόνο μία... Μά έπειδή φαντάστηκαν
πως είχε άνακατεντεί στην ίπóθεση αϊτή τό μέρος
του φεγγαριού, τά πίστεψαν. Κούβισαν τό κεφάλι
τους μοιράια και ό Καλούμπ μουρμούρισε:

—'Ό έπρεπε νά γυρίσουμε στο στρατόπεδο μα-
ζύ με τό άλλοι...

—'Έ! είτε τότε ό Ντίτσιβιτς. Τι καθόμαστε;

Οι Τούρκοι μάς παραμυθώνουν...

Τη στιγμή εκείνη τό μωσοφέγγαρο, βγαίνοντας διακόβηρο από τά
σύννεφα, τους φανεώσε έξωσαν μερικά σιλουέττες που παρμυθύναν
πίσω από ένα μικρό δέντρο, σέ απόσταση ένατό βημάτων.

—'Διάβολε! είτε ό Νάριετς βλέποντας έτσι, τά σιά-σιά διάτάξε
τους στρατιώτες του νά προβοδολήσουν.

Μά έκείνοι που ήσαν πίσω από τό δέντρο, σαν νύκωναν τί δια-
ταγή του, προβοδολήσαν πρώτοι.

—'Όχι! έκανε ό Ποτρώφ. Κάθθη!

Και, φέροντας τά χέρια του στην κοιλιά του, σωριάστηκε με τά
μυϊτρα μέσα στη λάσπη.

'Αέσιος ό προβοδολισιάς, από τί μία μεριά κ' από την άλλη ήρ-
χσαν άθρόοι... Και ό άνθρωπος έπεφταν ένως-ένως...

Κι' ό τελευταίος, που είχε άπομείνει όρθός, έγειρε κ' αϊτός σέ
λίγο και σωριάστηκε κάτω. Και τότε φάνηκε μέσα στην άγονία του
πως κάποιος έχει πέρα, αϊ' αϊτός που τον
είχαν σκοτώσει, πρόφερε στενάζοντας τύνο-
μά του...

Ρόγχοι άντηχούσαν κ' από τά δυό μέρη, όι
όποιοι σιά-σιά ένώθησαν κ' ένωμισοιστη-
καν γλυκά, σαν μία μουσική.

"Έπειτα σέ λίγο όλοι σώψασαν και μία
σιωπή θανάτου άπόδθηκε γύρω. Αϊ τό στιγμή
που ένα Βουλγαρικό άπόσπασμα έφτασ'
έκει βιαστικά.

'Ανακάλυψαν τότε δώδεκα πτώματα: ά-
πό τί μία μεριά τους Ξη στρατιώτες κ' ά-
πό την άλλη τους Ξη κοιματζήδες...

"Όλοι τους είχαν πέσει θύματα της δει-

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η διαταγή που είχε δοθεί ήταν αυστηροτάτη : «Οι σκλαβωμένοι οι Ένοπλοι. Γάλλοι χωρικοί, οι άπογελλοί τους όμαδας των άνταρτών, πρέπει να τρυφεκίζονται άμείως.»

Ο τόπος ήταν γεμάτος άνταρτες και άπειροι τρυφεμοί είχαν γίνει έντομεταξύ. Γέροι και νέοι Γάλλοι άνταρτες είχαν τρυφεριστεί απ' τους Γερμανούς. Κ' έκεινη την ήμερα πάλι μια Γερμανική περιπολία συνέλαβε κοντά στο δάσος χαμιά δεκαοκτώ Γάλλους χωριάτες όπισθιμένους. Όλοι αυτοί έπρόκειτο να έπιστούν τη θανατική καταδίκη. Ο Γερμανός συνταγματάρχης, βλέποντας άνάμεσα στους αχμυλωτους έναν νέο, μόλις δεκαεξη χρονών, με συμπληθητικά χαρακτηριστικά, να βαδίζει άτάραχος στον τόπο της εκτέλεσως, τον λυτήθηκε και διέταξε να αναβλήθη προσωρινώς ο τρυφερισμός του. Όταν σε λίγο όλοι οι άλλοι έπασαν νεκροί, κάττω απ' τής σφαιρας των Γερμανών, ο συνταγματάρχης πλησίασε το νέο και του έλεγε :

- Τώρα, φίλτατό μου, ήρθε κι' η δική σου σειρά. Ξέρεις, ύποβέτο, τι σε περιμένει.
- Μάλιστα, απάντησε ο αχμυλωτός με ψυχραιμία, το ξέρω.
- Δέν φοβόσαι το θάνατο λοιπόν;
- Βοήθα τον έθιμώ μ' όλη μου την καρδιά, όπως μου φαίνεται εύχάριστος και τον έθιμώ μ' όλη μου την καρδιά.
- Κι' αν σε ρωτούσαι ποιά απ' τα δύο προτιμάς, τη ζωή ή το θάνατο, τι θ' απαντούσες;

Ο θάνατος δέν με τρομάζει. Το ποιο που θα ήθελα είναι να μ' άρπάξει έλευθερο για μια ώρα και να με σκοτώσετε κατόπιν, όταν θα γυρίζω.

Τόσο κοντός; μιάς περνας λοιπόν; θέλεις να πιστεύουμε πως άμα σ' άρπάξουν με έλευθερο θα γυρίσης; έπειτα από μια ώρα να τρυφερισής;

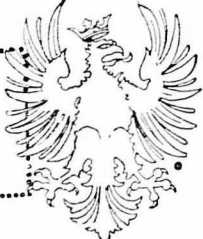
Άκούστε με μια στιγμή, σας παρακαλώ, κύριε συνταγματάρχα, είτε ο νέος, έσχετε βέβαια και σας μητέρα, που θα την αγαπάτε πολύ. Αν έπρόκειτο να πεθάνει, δέν θα ήγιναν σε αυτή η τελευταία σκέψη σας; Και δέν θα ευχαριστούσατε μ' όλη σας την ψυχή έκεינו που θα σας έδινε την εστέρια ν' αναμάλισατε και να φίληστε για τελευταία φορά την καιμένη τη μητέρα σας; Αυτό λοιπόν άνοιχώς ήρω κι' εγώ από σας. Να μου χαρίσετε μιάς ώρας έλευθερία μονάχα για να πάω ν' άποχωρηθώ στη μητέρα μου. Σας δίνω το λόγο μου πως θα γυρίσω άμείως και θα έπιστώ, χωρίς διαμαρτυρία, την καταδίκη μου.

Ενώ ο νέος μιλούσε, ο συνταγματάρχης περατούσε πάνω - κάτω νευρικά, στριβοντας το μουστάκι του και προσπαθώντας να ζοήρη τη συγκίνησή του. Άξαφρα στάθηκε μπρος στον αχμυλωτο και τον ώηησε με αυστηρή φωνή :

- Πώς δνομάζεσαι;
- Βίκτωρ Ουβύ.
- Πόσον έτών είσαι;
- Δεκάξη.
- Πού μένει η μητέρα σου;
- Έδώ κοντά, στο Μπελόβι.
- Γιατί την άρραξες κι' ακολούθησες τους επαναστάτες;
- Γιατί οι φίλοι μου κι' οι γείτονές μου με άπειλούσαν ότι θα με σκοτώναν, αν δέν ήγιναν μαζί τους. Η μητέρα μου τότε φοβήθηκε και μί παρακίνησε, με δάκρυα στα μάτια, ν' ακολουθήσω τους άλλους.
- Ο πατέρας σου πού είνε;

οιδαιμονίας τους, του φανταστικού θρούλλου του φρεγγαριού, και, γυρίζοντας στο στρατάπεδο τους, είχαν χάσει το δρόμο τους και δέν είχαν κατορθώσει να φτάσουν σ' αυτό...

Και, μόλις ή μια περιπολος ξεχώρισε την όλη μεσ' στο σκοτάδι, άρχισαν να σκοτώνονται στα στραβά, στην τύχη, χωρίς ν' αναγνωριστούν πως ήσαν άγαπημένοι, χωρίς να καταλάβουν πως ήσαν άδελφοί, όπως συμβαίνει πάντα στον πόλεμο...

Ο ΜΕΛΛΟΘΑΝΑΤΟΣ

Πήγανε, ώρα καλή...

Ο νέος έφυγε, βγήκε έξω κι' άρχισε να τρέχει. Έπειτα από είκοσι λεπτά χτυπούσε την πόρτα του σπιτιού του. Η γειτόνισσα που περιούταν την άρρωστη μητέρα του μόλις άνοιξε την πόρτα και τον είδε ξεφριάστηκε, γιατί όλοι τον θεωρούσαν πια σκοτωμένο. Έκείνος, χωρίς να δώσει απάντηση στις ερωτήσεις της, διευθύθηκε άκρυβώς στο δωμάτιο της μητέρας του. Η άρρωστη φωνάτων πως τον περιμένα και μόλις τον άντιφύσε του έλεγε με οβσιμένη φωνή :

- Ήρθες, παιδά μου;
- Ο νέος έπεσε στην άγκαλία της μητέρας του κι' αναβλήθηκε σε θεμα δάκρυα. Κοντά της έχασε άμείως όλο το θάρρος του. Έγινε πάλι το φοβισμένο παιδί που ήταν. Η μητέρα του, βλέποντάς τον έτοιμο, προσπαθούσε να τον παρηγορήσει λέγοντάς του :
- Τι έχεις, παιδί μου; Γιατί κλάεις; Τώρα πια θάμιασε πάντα μαζί. Τι φοβάσαι και τρέμεις; Θα πετάξεις από πάνω σου αυτά τα βρομικά ρούχα κι' από αήραιο θα ξαναγυίης στη δουλειά...

Φίλησε άκόμα κόμπασε, φοβές το παιδί της, έπεσε στο προσκεφάλι της κι' από τη μεγάλη συγκίνησή που δοκίμασε δέν άργησε ν' άποκοιμηθή. Ο άσυχνητός νέος, μόλις είδε τη μητέρα του κοιμισμένη, ξεαναβήκε πάλι την ψυχραιμία του. Δέν είδασαε πια σάν πρώτα, ούτε φοβόταν το θάνατο. Πλησίασε κοντά στο κρεβάτι της μητέρας του, φίλησε άκόμα μια φορά το μετωπο της, κιττάσε λίγες στιγμές το καταβεβλημένο πρόσωπό της και κατόπιν στις μύτες των ποδιών του, βγήκε έξω απ' το δωμάτιο της άρρωστης. Τότε άρχισε να τρέχει γρήγορα, χωρίς να κιντήρη πίσω του καθόλου, χωρίς να σταματήσει ποτέ.

- Μπιά! Ήρθες κιάλας; του έλεγε ο συνταγματάρχης κατάληκτος, μόλις τον είδε μπροστά του.
- Μπορούσα να κάνω άλλοιώς, άφοδ σας έδωσα το λόγο της πιψής μου;
- Ναί, άλλα βιάστηκες. Έγώ σου είχα επιτρέψει να μείνεις με τη μητέρα σου ως το βράδυ.

Αν καθύοινον έκει ως το βράδυ, έπαιχε φόβος να παραδώ την ύποψησή μου. Τα δάκρυα της μάνας μου θα μ' έκαναν ν' άλλώσω άπόσας. Ένώ τώρα τα πράγματα ήσαν όπως τα ήθελα. Μόλις άποκοιμήθηκε η μητέρα μου, ύστερα από τα κλάματα, την άφρησα άμείως για να μην αναγκαστώ να της γνωρίσω την άλήθεια, όταν θά έβρισκόσας. Είχε κοιμηθή τόσο ήσυχα κι' καιμένη, με τη βεβαιότητα ότι δέν θα μ' άποχωρίζοταν πια. Και τώρα, κύριε συνταγματάρχα, θα σας παρακαλέσω να με τρυφερίσετε όσο μπορείτε γρηγορότερα.

Ο συνταγματάρχης, ο όποιος ως έκεινη τη στιγμή τον άκουσε με συγκίνηση, του έλεγε με δακρυσιμένα μάτια και πατριώ χαμόγελο :

- Κι' αν σου χαρίσω τη ζωή;
- Θα σας εύγνωμονώ μ' όλη μου την καρδιά, όχι τόσο για μένα, όσο για τη μητέρα μου.

Είσαε καλό παιδί, Βίκτωρ Ουβύ... Σε άρτίνω έλευθερο. Έλα να σε φίλησω και τρέξε γρήγορα κοντά στη μητέρα σου.

Κι' ο γρηναός Γερμανός συνταγματάρχης, άφοδ τον φίλησε στο μετωπο, τον έστρωξε ήσυχα - ήσυχα, λέγοντάς του :

Πήγανε, παιδί μου! Η μητέρα σου σε περιμένει... Ή ώρα σου καλή!

Ο τόπος ήταν γεμάτος από άνταρτες

